

Ochrana přírody

KULÉROVÁ PŘÍLOHA ročník 81 číslo 3 2026

AKTUALITY

Závěrečná konference integrovaného projektu LIFE Jedna příroda (LIFE-IP: N2K Revisited, LIFE17 IPE/CZ/000 005)

Integrovaný projekt LIFE pro soustavu Natura 2000 v České republice¹, jak zní jeho plný název, se po osmi letech realizace přiblížil svému konci. Výsledky projektu byly představeny na dvou závěrečných konferencích – na první, určené českým posluchačům, a na zahraniční, která byla určena především k tzv. síťování s ostatními evropskými projekty programu LIFE EU.

„Česká“ konference s názvem *Od hodnocení k hodnotám: nové přístupy k péči a komunikaci ochrany přírody* proběhla 25. a 26. března 2026 pod záštitou tradiční konference *K vybraným otázkám ochrany přírody*, kterou již po 12 let organizuje Agentura ochrany přírody a krajiny ČR (AOPK ČR) ve spolupráci s Fakultou životního prostřední ČZU v Praze. Cílovou skupinou konference byli především pracovníci orgánů ochrany přírody, na něž se též zaměřily rozmanité aktivity projektu s cílem zavést efektivnější systém péče o soustavu Natura 2000 v ČR. Mezi nimi byly především krajské úřady, do jejichž gesce spadá péče o desítky procent rozlohy lokalit Natura 2000 v Česku, dále správy národních parků, vojenských újezdů či další důležité partnery, jako je akademická sféra, neziskové organizace, experti z různých oborů, ale i další subjekty, které se zajímají o to, jakým způsobem by mohly přispět k ochraně přírody a zlepšit tak o sobě povědomí v očích veřejnosti.

Moderátorka Iva Hönigová zahajuje konferenci. Foto Květa Černošáková

První den konference se probíral spíše praktickými otázkami péče o přírodu a krajinu. Kolegové z AOPK ČR představili součásti nově zavedeného adaptivního managementového cyklu, jenž systémově řeší zásadní koloběh v úspěšné péči, kam patří plánování péče, prioritizace a realizace péče, monitoring a vyhodnocování stavu předmětů ochrany. Nedílnou součástí zajištění péče (ať již obnovní, či udržovací) je jednání s vlastníky a hospodáři na pozemcích chráněných území. Spolu s externími experty byla představena specifická témata jako experimentální managementy (lesní pastva, pařezení či veterinizace dřevin). Významná časová dotace byla věnována tématu přezvěření v lesních a nelesních ekosystémech. To bylo navíc i nosným tématem panelové diskuze v závěru dne. Projektoví partneři z MŽP pak představili výsledky analýzy financování péče o soustavu Natura 2000 v ČR.

Témata druhého dne se věnovala především ekosystémovým službám a socioekonomickým aspektům – tedy vědeckým a ke komunikaci poměrně složitým tématům, kterým se v průběhu realizace projektu věnovali další tři partneři: Ústav výzkumu globální změny Akademie věd ČR (CzechGlobe), Centrum pro otázky životního

prostředí Univerzity Karlovy a Biologické centrum AV ČR. Ti z různých směrů představili ekosystémové služby (ES) – definici a různé pohledy jejich hodnocení, komunikaci ES a možnosti jejich použití v praxi orgánů ochrany přírody. Proběhlo též několik výzkumů ve smyslu zkoumání způsobů vnímání očima zájmových skupin, a to aspektů jako chráněná území či experimentální opatření prováděná v krajině.

Konference se zúčastnilo celkem 280 účastníků prezenční formou a přibližně 200 sledujících online. Oba dny konference je možné zhlédnout na YouTube kanálu AOPK ČR.² Součástí konference byly též terénní exkurze, které se uskutečnily ve dnech 26. a 27. května 2026, tedy separátně od teoretické části, aby na ně byl dostatek prostoru a zároveň aby byly ve vegetační sezoně co nejlépe patrné výsledky provedených opatření. Exkurze proběhly celkem čtyři, každá na dvou lokalitách zaměřených primárně na experimentální opatření provedená v projektu. Těchto exkurzí se zúčastnilo celkem 98 účastníků. ■

Veronika Havlíčková

¹ Web projektu: <https://www.jednapriroda.cz/>

² https://www.youtube.com/@aopk_cr/streams

TISKOVÁ ZPRÁVA

Ceny Správy jeskyní České republiky za rok 2026 uděleny

Od roku 2025 uděluje Správa jeskyní České republiky (SJ ČR) cenu osobnostem, které se významně zasloužily o rozvoj disciplín souvisejících s ochranou, výzkumem, průzkumem a prezentací jeskyní veřejnosti. Laureátem ceny se může stát občan nejen z České republiky, ale i ze zahraničí, který byl nominován. Nominace je veřejná a podat ji může prakticky kdokoliv. Komise sestavená z odborníků vybírá a navrhuje řediteli SJ ČR ke schválení laureáty ceny pro příslušný rok.

Dne 26. května 2026 v jeskyni Kůlna v Moravském krasu proběhl slavnostní ceremoniál udělení Ceny Správy jeskyní České republiky. Cenu z rukou zástupců Ministerstva životního prostředí a ředitele SJ ČR převzalo z 20 nominovaných těchto šest nových laureátů.

Jiří Hebelka, který je celoživotně spjat s jeskyněmi Moravského krasu, působil jako vedoucí Správy jeskyní Moravského krasu (SJKM), zabýval se likvidací lampenflóry ve zpřístupněných jeskyních a vyvinul účinnou a ekologicky příznivou metodu, která se nyní běžně užívá nejen v tuzemských, ale i v zahraničních jeskyních. Zabýval se výzkumem mikroklimatických poměrů jeskyní, kdy ve vědeckém týmu prokázal schopnost turisticky zpřístupněných jeskyní v krátké době stabilizovat mikroklima po provozní zátěži. Podílel se na realizaci všech staveb prováděných SJKM. Zasadil se o převzetí zdevastované jeskyně Výпустek a o její rekonstrukci. Zasloužil se o mezinárodní spolupráci zejména při výzkumu mikroklimatu v jeskyních, především s kolegy ze Slovenska, Polska a Německa.

Ing. Jozef Hlaváč je emeritní ředitel Správy slovenských jaskýň (SSJ). Pracoval jako tajemník Slovenskej speleologickej spoločnosti, jako vedoucí speleologického oddělení Múzea ochrany přírody a jaskyniarstva v Liptovském Mikuláši a od roku 1994 působil jako ředitel Správy slovenských jaskýň, které byl spoluzakladatelem. Významně se podílel na zakotvení postavení jeskyní do Ústavy Slovenské republiky i do zákona o ochraně přírody. Zasloužil se o zápis jeskyní Slovenského krasu do Světového dědictví UNESCO, zapojil SSJ do

Laureáti Ceny 2026. V přední řadě zleva Jiří Hebelka, Libor Ambrozek, Dana Bílková, Zdeněk Motyčka (prof. Pavel Bosák nebyl přítomen). Foto Jiří Nezval

spolupráce s Mezinárodní speleologickou unií a Mezinárodní asociací zpřístupněných jeskyní, úzce spolupracoval s kolegy z České republiky, Maďarska, Polska a Rakouska. Se zpřístupněnými jeskyněmi České republiky udržoval nadstandardní vztahy. Je mezinárodně uznávaným odborníkem i velkým přítelem českých jeskyňářů.

Prof. RNDr. Pavel Bosák, DrSc. Hlavní odbornou činnost spojil s Geologickým ústavem Akademie věd České republiky. Jeho dlouholetá výzkumná činnost je zaměřena především na karsologii, paleokarsologii, krasovou geologii, vývoj krasu a jeskyní, krasové sedimenty, speleochronologii a řadu dalších příbuzných oborů. Podílel se na výzkumech v řadě zemí nejen Evropy, ale i celého světa. Výsledky své práce publikoval v řadě vědeckých časopisů a sborníků. Je členem vládních poradních orgánů na Ministerstvu životního prostředí a Ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy České republiky. Pavel Bosák je jedním ze zakládajících členů České speleologické společnosti. Jeho jméno je spojeno i s Mezinárodní speleologickou unií. Za svou činnost získal řadu významných vyznamenání, ocenění, uznání a členství nejen v České republice, ale i blízském a vzdáleném zahraničí. Pavel Bosák je celosvětově uznávaným odborníkem.

RNDr. Libor Ambrozek se v době svého mandátu ministra životního prostředí zasadil o zřízení samostatné státní příspěvkové organizace Správa jeskyní České republiky, kterou ve finále k 1. dubnu 2006 svým rozhodnutím také zřídil. V roce 2026 slaví Správa jeskyní České republiky 20. výročí svého vzniku a za tu dobu prokázala, že je životaschopnou organizací plnící své poslání. V současné době je Libor Ambrozek předsedou Českého svazu ochránců přírody a pracuje také jako člen redakční rady rezortního časopisu Ochrana přírody. Jednou z jeho priorit je podpora správného fungování SJ ČR ve prospěch ochrany, využívání jeskyní a krasů a zájem na prezentaci zpřístupněných jeskyní veřejnosti jako „výkladních skříní“ ochrany přírody.

Zdeněk Motyčka se speleologii věnuje od roku 1983 jako člen Pustožlebské skupiny České speleologické společnosti, která se pod jeho vedením intenzivně věnovala exploračním a dokumentačním pracím v Nové Amatérské jeskyni. Zdeněk Motyčka je organizátorem a účastníkem desítek speleologických expedic v Polsku, Rumunsku, Rakousku, Slovinsku, Francii, Černé Hoře, Mexiku a Číně. Je autorem řady článků a publikací. Byl předsedou České speleologické společnosti. V roce 2013 byl hlavním organizátorem 16. mezinárodního speleologického kongresu v Brně. Od roku 2013 je členem

byra Mezinárodní speleologické unie a v roce 2025 byl jako první Čech zvolen prezidentem Mezinárodní speleologické unie. Zdeněk Motyčka se významně zasadil o šíření dobrého jména české speleologie směrem k široké veřejnosti doma i v zahraničí.

Ing. Daniela Bílková spojila celou svou profesní kariéru s ochranou krasových oblastí, speleologií a se státní správou jeskyní v České republice. Prošla všemi institucemi zabývajícími se jeskyněmi, od Státního ústavu památkové péče a ochrany přírody přes Český ústav ochrany přírody, Agenturu ochrany přírody a krajiny ČR až po Správu jeskyní České republiky. Podílela se na stěžejních odborných dokumentech oboru, jako je Karsologické členění České republiky – Jeskyně a krasová území ČR, publikaci Jeskyně z edice Chráněná území ČR a na závěrečné zprávě z úkolu: Správa, ochrana a péče o vybrané jeskynní systémy a jejich prezentace veřejnosti. Celoživotní znalosti problematiky jeskyní uplatnila v závěru své profesní kariéry jako vedoucí sekretariátu ředitele SJ ČR. Její zájem o dění v oboru neustal ani po jejím odchodu na zasloužený odpočinek. Je celoživotní jeskyňářkou, oblíbenou jak profesionálními, tak amatérskými jeskyňáři.

Všem novým laureátům Ceny Správy jeskyní České republiky patří poděkování za jejich celoživotní práci přispívající svým střípkem do veliké mozaiky oboru speleologie s cílem rozšířit poznání a podpořit ochranu významných přírodních fenoménů, kterými jeskyně a kras bezesporu jsou. ■

Karel Drbal

Evropská komunita monitoringu biodiverzity se poprvé sešla na konferenci BioMonWeek

Ve dnech 4. až 8. května 2026 hostil jihofrancouzský Montpellier historicky první ročník Evropské konference o monitoringu biodiverzity, dnes již známé pod zkratkou BioMonWeek 2026. Událost organizovaná evropským partnerstvím Biodiversa+ ve spolupráci s dalšími platformami poprvé propojila vědce, datové specialisty, zástupce veřejné správy i soukromého sektoru. Cílem setkání bylo sjednotit

značně roztržštěnou kulturu sledování stavu biodiverzity v Evropě a podpořit mezinárodní spolupráci. Akce tak navázala na dlouhodobé aktivity konsorcia poskytovatelů podpory výzkumu Biodiversa+. Tomu se bude podrobně věnovat článek v příštím čísle.

Skutečnost, že se na evropské úrovni jednalo o vůbec první specializovaný kongres tohoto typu, vyvolala mimořádný zájem odborné veřejnosti. To dokazuje i skutečnost, že při kapacitě zhruba 400 účastníků se nedostalo na téměř dvě stě dalších zájemců. Hlavní vědecký program, rozložený do devíti tematických okruhů, se zaměřil na sledování terestrických, sladkovodních i mořských ekosystémů, správu datových infrastruktur a zavádění nových technologií. Někdy běželo až osm paralelních sekcí současně.

Úvodní plenární zasedání otevřelo zásadní otázku současnosti: jak efektivně překlenout propast mezi vědeckým výzkumem a politickým rozhodováním. Účastníci se shodli, že pro naplňování cílů globálních i regionálních strategií nestačí sbírat izolovaná lokální data. Evropa nutně potřebuje harmonizované a standardizované metodiky i sdílenou datovou infrastrukturu, které umožní srovnávat trendy úbytku či obnovy populací druhů a přírodních stanovišť mezi státy i v celoevropském měřítku. Z dalších plenárních přednášek si dovoluujeme vybrat především příspěvek kolegů z Finska, v němž popisovali úspěch v podobě ustanovení Národní koordinační skupiny pro informace o přírodě (Lukki). Cesta k celoevropskému sjednocenému rámci sledování stavu biodiverzity začíná v každé zemi na národní úrovni a harmonizaci napříč jednotlivými institucemi. Z několika vystoupení se dá zobecnit, že terénní biologové spíše zdůrazňovali potřebu harmonizace na evropské úrovni (v zájmu efektivity vynaložených prostředků a robustnosti odborných závěrů), kdežto přítomní úředníci upozorňovali na různá úskalí a také na zkušenosti z relativně pomalého dosavadního postupu. Jako inspirativní příklady dobré praxe byly představeny jednak úzce oborově zaměřený program sledování kytovců v severním Atlantiku SCANS, postupně rozvíjený už od roku 1994, jednak Evropské prostorově adekvátní komplexní systém v Austrálii, což je ovšem jen jeden stát, byť federativní.

Velká pozornost byla věnována metodologickému posunu a moderním přístupům – takzvanému „masovému monitoringu“. Živou diskusi vyvolaly sekce věnované využívání environmentální DNA (eDNA) v rutinní praxi sledování vodních

ekosystémů. Tato metoda je v západní Evropě již běžná, v řadě států střední a východní Evropy se však teprve etabluje. Jako u všech nových metod, které mají sloužit k dlouhodobému sledování trendů, je však nutné najít rovnováhu mezi standardizací v čase i prostoru a využíváním novinek. Řada příspěvků se věnovala sdílení datových toků mezi národními či regionálními databázemi a GBIF (Global Biodiversity Information Facility). Opomenuto nezůstalo ani zapojení veřejnosti formou občanské vědy (citizen science), která představuje nezanedbatelný zdroj plošných informací o stavu fauny a flóry.

Pro českou ochranu přírody a tuzemský státní monitoring koordinovaný AOPK ČR přinesl BioMonWeek řadu inspirativních podnětů. Zejména diskuze o využití obrazových i akustických senzorů či environmentální DNA a integraci inovativních nástrojů dálkového průzkumu Země a automatizovaných systémů (nejen sběru, ale i interpretace dat) ukazují směr, kterým se bude ubírat i sledování stavu české biodiverzity v nadcházejících letech. Zároveň je však klíčové rozvíjet spolupráci s univerzitami a výzkumnými ústavy, které pro tyto moderní přístupy vychovávají novou generaci odborníků. Bohužel mají zatím uzavřený přístup k finanční podpoře od GBIF a Česko nemá možnost spolurozhodovat o směřování této „pokladnice sdílených dat“ – jakkoliv se doba nezdá být zapojení českých státních institucí nakloněna, pořád má smysl o plné členství Česka usilovat.

Česko na konferenci reprezentovali zástupci MŽP a AOPK ČR. Zájem ostatních účastníků vzbudila přednáška o projektu InvazMap jako příklad dobré praxe národního schématu mapování invazních druhů. Dále byla zájemcům představena pilotní evropská iniciativa BiodivPond zaměřená na monitoring společenstev s vazbou na malé tůňe, kterou AOPK ČR koordinuje. Více informací o této i dalších pilotech konsorcia Biodiversa+ čtenáři naleznou v jednom z příštích čísel Ochrany přírody.

Sborník příspěvků, záznamy plenárních přednášek a podrobné informace o prezentovaných projektech jsou dostupné na oficiálním webu akce 2026.biomonweek.eu. První ročník úspěšně položil základy pro pravidelné setkávání komunity, která hraje klíčovou roli při hodnocení, do jaké míry se Evropě (ne)daří zvrátit úbytek biologické rozmanitosti. Další evropská konference o monitoringu biodiverzity BioMonWeek proběhne v květnu 2028 ve finském městě Turku. ■

Jonáš Gaigr, Jiří Guth, Zdeněk Račanský

TISKOVÁ ZPRÁVA AOPK ČR

V Mariánskohorských Boudách začíná sloužit návštěvníkům informační středisko CHKO Jizerské hory

Horský dům v osadě Mariánskohorské Boudy nedaleko Albrechtic a Josefova Dolu se proměnil v informační středisko (IS) chráněné krajinné oblasti Jizerské hory, součást celorepublikové sítě návštěvnických středisek **Dům přírody**. Slavnostně ho 10. června 2026 otevřeli zástupci Agentury ochrany přírody a krajiny ČR a dalších organizací. Kromě informačního pracoviště pro procházející turisty s drobným občerstvením, možností posezení a WC vznikla v části objektu samoobslužná expozice o přírodě a historii Jizerských hor. V květnu až září bude otevřeno od pátku do neděle 10:00–17:00.

„K Protržené přehradě vyrážejí na výlet tisíce lidí a naše informační středisko jim nabídne možnost poznat jizerskohorskou krajinu na řadě prvků trochu jinak. Každý vypráví část příběhu hor a bude na návštěvníky, aby se do něj pokusil proniknout. Nové informační středisko je takovým dárkem k letošnímu Roku chráněných krajinných oblastí, který zaštitila Česká komise pro UNESCO,“ říká František Pelc, ředitel Agentury ochrany přírody a krajiny ČR.

„Stával zde jeden z nejstarších domů naší obce a informační středisko je jeho důstojným pokračovatelem. Protrženou přehradu ročně navštíví na 200 tisíc lidí a nyní tu budou mít další zajímavý výletní cíl. Je dobře, že se na tento záměr podařilo AOPK ČR získat finance,“ konstatuje Jaroslav Zeman, starosta obce Albrechtice v Jizerských horách, na jejímž katastru IS stojí.

„Informační středisko bude provozovat naše krajská příspěvková organizace STŘEVLIK. Je to záruka kvality pro návštěvníky. Spolu s tímto íčkem jsme do programu Dům přírody zapojeni i v Dolánkách u Turnova s Domem přírody Českého ráje a v Oldřichově v Hájích s Domem přírody Jizerských hor. Jsem přesvědčen, že Mariánskohorské Boudy napomohou ke spokojenosti návštěvníků Jizerských hor, resp. Libereckého kraje,“ shrnuje Jiří Klápště, náměstek hejtmána Libereckého kraje.

Interiér informačního střediska CHKO Jizerské hory čeká na první návštěvníky. Foto Pavel Gejdoš

„Těší mě, že nové informační středisko připomíná i roli lesníků v péči o krajinu. Právě v Jizerských horách, kdysi výrazně poznamenaných imisní kalamitou, jsou dnes jasné vidět výsledky našeho hospodaření. Ať už jde o zalesnění někdejších imisních holin, změnu druhové skladby nebo šetrný přístup k porostům,“ dodává Josef Vojáček, generální ředitel státního podniku Lesy ČR.

V informačním středisku na adrese Mariánská Hora 385 bude k vidění i nový přírodovědný krátký dokumentární film „Krásné, drsné, Jizerské“ s unikátními záběry místních živočichů, včetně maskota IS syce rousného. Podle scénáře Jana Hoška ho natočil kameraman a režisér Jiří Petr, autorem hudby je Alberto Lovison. Autorkou ilustrací v expozici je Klára Žabková.

Mariánskohorské Boudy jsou nejzápadnější enkláva budního hospodaření, které je charakteristické pro sousední Krkonoše. Návrh přestavby jednoho ze čtyř tamních objektů na informační středisko vznikl během roku 2023 v ateliéru forWood Václava Járy z Varnsdorfu. Ve svém ztvárnění vycházel

z tradičního archetypu horské architektury Jizerských hor, který doplnil o moderní technologie. Samotnou stavbu komplikovalo kromě krátké doby na její realizaci a nepřístupnosti v době zimy také zjištění dalších historických a nestabilních základů pod původním objektem. Kvůli odlehlosti místa bez přívodu elektřiny je jediným zdrojem energie v místě slunce. Stavba musí vyrobit velkou část energie sama. Fotovoltaickou elektrárnu tvoří subtilní panely, které kopírují falcování plechové krytiny a na pohled jsou nenápadné. Jsou organickou součástí architektury stavby. Zimní výkyvy fotovoltaiky doplní energie z propanového generátoru. Voda je získávána z vlastní vrtané studny.

Investorem akce za 33 milionů korun byla Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, zdrojem financí Národní plán obnovy – POPFK. Provozovatelem bude STŘEVLIK – Středisko Ekologické Výchovy Libereckého kraje, které se věnuje vzdělávání dětí, mládeže a dospělých v oblasti ochrany přírody a životního prostředí, rozvoje venkova a udržitelného způsobu života.

Kromě nového informačního střediska je v CHKO Jizerské hory od roku 2024 otevřen také Dům přírody v Oldřichově v Hájích. V celé ČR slouží veřejnosti zatím 15 domů přírody a 9 informačních středisek. S celým programem Dům přírody, návštěvníckými a informačními středisky zvláště chráněných území se lze seznámit na webu www.dumprirody.cz.

Otevření informačního střediska CHKO Jizerské hory – Mariánskohorské Boudy je součástí aktivit k Roku chráněných krajinných oblastí. ■

PRÁVNÍ OKÉNKO

Právní novinky z oblasti ochrany přírody za duben a květen 2026

PRÁVNÍ PŘEDPISY

Metodika ke stanovování podmínek a zmírňujících opatření v návrhu územního opatření podle zákona č. 249/2025 Sb., o urychlení využívání některých obnovitelných zdrojů energie a o změně souvisejících zákonů (zákon o urychlení využívání obnovitelných zdrojů energie)

Ve Věstníku MŽP z dubna 2026 byla zveřejněna metodika určená převážně pro autorizované osoby podle § 19 zákona o posuzování vlivů na životní prostředí a § 45j zákona o ochraně přírody a pro dotčené orgány řeší specifika přípravy návrhu územního opatření podle zákona č. 249/2025 Sb., o urychlení využívání některých obnovitelných zdrojů energie. Metodika specifikuje obsah podmínek a zmírňujících opatření v územním opatření, postup přípravy návrhu podmínek a zmírňujících opatření v územním opatření a obsahuje katalog s příklady podmínek a zmírňujících opatření, které lze využít.

Vyhláška č. 72/2026 Sb., o vyhlášení přírodní rezervace Lipka a stanovení jejích bližších ochranných podmínek

Vyhláška Ministerstva životního prostředí ze dne 11. května 2026 upravuje přírodní rezervaci na území Jihočeského kraje, v katastrálním území Lipka u Vimperka, s výskytem sukcesních stadií na zaniklých podmáčených zemědělských půdách, včetně vyskytujících se podmáčených smrčín. Přírodní rezervace se vyhláší bez ochranného pásma.

Vyhláška je účinná od 1. července 2026.

Vyhláška č. 73/2026 Sb., o vyhlášení národní přírodní památky Trkmanské louky a stanovení jejích bližších ochranných podmínek

Vyhláška Ministerstva životního prostředí ze dne 11. května 2026 upravuje národní přírodní památku na území Jihomoravského kraje, v katastrálním území Rakvice, s ochranným pásmem. Vyhlášené maloplošné zvláště chráněné území chrání přírodní útvar s výskytem ekosystémů slanomilných rákosin a ostricových porostů, ekosystémů subhalofilní poloruderální bylinné vegetace, s výskytem slanomilných druhů a biotopů vzácných a ohrožených druhů rostlin a jejich populací, zejména populace kriticky ohroženého pcháče žlutoostenného (*Cirsium brachycephalum*). Jen se souhlasem orgánu ochrany přírody lze na tomto území např. povolovat nebo provádět změny druhů pozemků nebo způsobů jejich využití, provádět zemní práce nebo zásahy do koryt vodních toků či používat chemické prostředky nebo hnojiva.

Vyhláška je účinná od 1. července 2026.

Vyhláška č. 74/2026 Sb., o vyhlášení národní přírodní rezervace Žofínský prales a stanovení jejích bližších ochranných podmínek

Vyhláška Ministerstva životního prostředí ze dne 11. května 2026 upravuje národní přírodní rezervaci na území s výskytem ekosystémů květnatých a acidofilních bučin, podmáčených smrčín a společenstev lesních prameništ, včetně pralesovitého porostu dlouhodobě ponechaného samovolnému vývoji, vlastního Žofínského pralesa, populace vzácného a ohroženého druhu rostliny dvouhrotce zeleného (*Dicranum viride*), včetně jejího biotopu. Zvláště chráněné území se rozkládá na území Jihočeského kraje, v katastrálním území Pivonice u Pohorské Vsi.

Pouze se souhlasem orgánu ochrany přírody lze na tomto území např. povolovat nebo provádět změny dokončených staveb nebo změny staveb před jejich dokončením, provádět geologické práce spojené se zásahem do území nebo pořádat a organizovat hromadné akce s účastí větší než 100 účastníků. Omezení se vztahuje i na volný pohyb psů bez vodítka s výjimkami pro lovecké a další specializované psy.

Vyhláška nabývá účinnosti 1. července 2026.

Vyhláška č. 75/2026 o zrušení některých právních předpisů o vyhlášení zvláště chráněných území

Vyhláška Ministerstva životního prostředí ze dne 11. května 2026 ruší původní zřizovací dokumentace k vybraným zvláště chráněným územím, která byla nově vyhlášena. Vyhláška se týká sedmi zřizovacích dokumentací od roku 1933 až po rok 2004.

Vyhláška je účinná od 1. července 2026.

Nařízení Agentury 5/2026 ze dne 14. dubna 2026 o vyhlášení přírodní rezervace Dlouhá skála

Nařízení vyhláší přírodní rezervaci na území Plzeňského kraje, jejímž předmětem ochrany je ekosystém bučin na skeletovitých svazích. V přírodní rezervaci je možné vstupovat mimo vyznačené trasy (s výjimkami), zřizovat příkrmovací zařízení nebo provádět skládky pouze se souhlasem orgánu ochrany přírody.

Nařízení je účinné od 30. dubna 2026.

Nařízení Agentury 6/2026 ze dne 26. 5. 2026 o vyhlášení přírodní rezervace Dívčí kámen

Předmětem ochrany přírodní rezervace na území Jihočeského kraje, v katastrálním území Křemže, je kaňonovitě údolí řeky Vltavy a Křemžského potoka se skalami, skalní jehlou, sutěmi, kamennými moři a ekosystémy suťových lesů, bučin, dubohabřin, borů, skal a drolin. Pouze se souhlasem orgánu ochrany přírody je na území možné zasahovat do zříceniny hradu Dívčí kámen, zřizovat skládky, povolovat a provádět zásahy, které by mohly způsobit změny vodního režimu nebo znečištění vod, vysazovat nebo vysévat rostliny nebo vypouštět živočichy (krom původních dřevin při obnově lesa), zřizovat nová příkrmovací zařízení nebo jezdit na kole a na koni mimo vyznačené stezky.

Nařízení je účinné od 10. června 2026.

NÁRODNÍ JUDIKATURA

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 9. dubna 2026, č. j. 6 As 19/2025–68, týkající se záměru na vyhlášení Národního parku Křivoklátsko předloženého v roce 2022

Obec Račice napadla proces vzniku NP Křivoklátsko, přičemž součástí její argumentace byla i podjatost, resp. neobjektivnost Agentury ochrany přírody a krajiny ČR jako zpracovatele odborných podkladů. Soud konstatoval, že podjatost Agentury nelze dovozovat z toho, že plní svou roli stanovenou zákonem. Obec dále rozporovala vhodnost formy ochrany lesů v oblasti Křivoklátska, nicméně soud odmítl, že by bezzásahový režim znamenal hrozbu rozpadu lesa, jelikož zavedení bezzásahového režimu nemá nutně přímou souvislost s kalamitním šířením škůdců. Dále soud uzavřel, že pro vyhlášení národního parku (s ohledem na naplnění definičních znaků kategorie národní park dle § 15 odst. 1 zákona č. 114/1992 Sb.) není překážkou, pokud je území částečně ovlivněno lidskou činností, protože cílem národního parku je ochrana území i postupná obnova přirozených ekosystémů. Území navrhovaného národního parku tedy nemusí tvořit původní ryze pralesovité ekosystémy.

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 14. května 2026, č. j. 10 As 22/2026–50, k pojmu biotop zvláště chráněného živočicha

Stěžovatelka, společnost s ručením omezeným, se bránila rozhodnutí Ministerstva životního prostředí o potvrzení rozhodnutí České inspekce životního prostředí o uložení pokuty ve výši 150 000 Kč za dva přestupky podle zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny. Stěžovatelka prováděním těžby a přibližování dříví korytem vodního toku Brodečka podle rozhodnutí inspekce bez souhlasu orgánu ochrany přírody jednak ohrozila a oslabila ekologicko-stabilizační funkci významného krajinného prvku a jednak škodlivě zasáhla do místa výskytu zvláště chráněných druhů živočichů, konkrétně střevle potoční a raka říčního, čím se dopustila přestupku dle § 88 odst. 1 písm. i) a písm. e) ZOPK.

Nejvyšší správní soud se mimo jiné věnoval námítce stěžovatelky o nesprávném vymezení pojmu biotop zvláště chráněného druhu živočicha. Soud konstatoval, že pro označení určitého prostředí jako biotop není vyžadována nepřetržitá přítomnost daného zvláště chráněného druhu. Byla to stěžovatelka, koho tížila povinnost zajistit na svůj náklad provedení hodnocení vlivu zamýšleného zásahu (tedy předem) na chráněné zájmy (§ 67 odst. 1 ve spojení s § 45j ZOPK). Není povinností inspekce, aby prokázala reálný výskyt

živočichů v době zásahu. Tento požadavek nemá oporu v právních předpisech, a navíc je z povahy věci nelogický, neboť je-li koryto vodního potoka významně poškozeno činností stěžovatelky, v době zásahu již správní orgány žádného živočicha ani soubor činitelů vytvářejících biotop nemusí nalézt, ačkoliv před škodlivým zásahem se na místě nacházeli. Lokalita, která splňuje nároky charakteristické pro určité druhy rostlin a živočichů, nepřestává být biotopem, pokud se v ní konkrétní druh v některém okamžiku nenachází. Podstatou biotopu je právě to, že se jedná o lokalitu vhodnou svým charakterem pro výskyt určitých druhů. Již taková lokalita je předmětem ochrany.

Stěžovatelka dále mimo jiné namítala, že zásahy v lese prováděla v souladu s lesním hospodářským plánem, a nebyl proto nutný souhlas pro průjezd potokem. Soud k tomu uvedl, že ani těžba v souladu s lesním hospodářským plánem neopravňuje k provádění souvisejících činností způsobem, který nepřiměřeně zasahuje do dalších složek životního prostředí. Je třeba rozlišovat pěstební a těžební práce, které jsou prováděny v souladu s lesním hospodářským plánem a souhlas nevyžadují, a činnosti vyžadující rozhodnutí orgánu ochrany přírody týkající se zvláštní územní či druhové ochrany (např. podle § 56 ZOPK). ■

Aktuality sestavuje Sekce ochrany přírody a krajiny AOPK ČR (Helena Šmolková, helena.smolkova@aopk.gov.cz).

INFORMACE Z ÚSOP

Maloplošná zvláště chráněná území

Kód ÚSOP	Kategorie	Název chráněného území	Kraj	Datum vyhlášení/zrušení	Poznámka
431	PP	Syenitové skály u Pocoucova	Vysočina	09. 03. 2026	přehlášení
860	PP	Rašeliniště pod Pětirozcestím	Královéhradecký	10. 04. 2026	zrušení
1115	PP	Letenský profil	Hl. m. Praha	11. 02. 2026	přehlášení
1732	PP	Louky pod Pěticestím	Královéhradecký	25. 03. 2026	přehlášení
1763	PP	Slanisko Dobré Pole	Jihomoravský	01. 04. 2026	přehlášení
2438	PP	Buková sláť	Jihočeský	10. 04. 2026	zrušení
6298	PR	Hraběcí stolec	Vysočina	09. 03. 2026	nové vyhlášení
6299	PP	Frejlach	Vysočina	09. 03. 2026	nové vyhlášení
6300	PR	Dlouhá skála	Plzeňský	15. 04. 2026	nové vyhlášení
6301	PR	Havraní ostrov	Ústecký	06. 03. 2026	nové vyhlášení

NOVINKY Z VĚDY A VÝZKUMU

Můžeme při obnově tropického lesa využít odolnost a pružnost bioty?

Nesporný význam tropických lesů pro celosvětovou biologickou rozmanitost dokládá výmluvně skutečnost, že hostí nejméně 77 % všech známých druhů stromů a 62 % druhů obratlovců. V důsledku tlaku lidské civilizace, zejména jejich přeměny na zemědělskou půdu, už bylo v globálním měřítku 60 % těchto ekosystémů zcela zničeno nebo významně poškozeno. Při jejich obnově věnovali vědci a ochránci přírody

Původní rozloha suchého tropického lesa se v Latinské Americe snížila o 60 %. Na snímku porost chráněný v přírodním parku Ciudad de Panamá Parque Natural Metropolitano. Foto Jan Plesník

až dosud zvýšenou pozornost zejména stromové složce.

Timo Metz působící na Technické univerzitě v německém Darmstadtu sestavil tým specialistů ze sedmi zemí, který se pustil do rozsáhlého výzkumu obnovy živé složky (bioty) nížinného tropického lesa ve dvou chráněných územích v severozápadním Ekvádoru (*Nature*, 652, 1232-1229, 2026). Zvolené rezervace tvoří mozaika kakaových plantáží, pastvin, druhotného lesa různého stáří a pralesa. Badatelé sledovali celkem 10 856 druhů ze 16 vyšších taxonů nebo gild a 23 590 sekvencí dědičné hmoty bakterií, a to z pěti potravních hladin, od bakterií přes rostliny včetně dřevin, saproxylické brouky, mravence, mýry, včely, parazitický hmyz, žáby až po plodožravé, všežravé a hmyzožravé ptáky, letouny, býložravé savce a šelmy.

Výzkumníci stanovili na 62 kontrolních plochách zastupujících různá vývojová stadia tropického lesa a pastvin odolnost uvedených skupin organismů vůči lidským zásahům, jako jsou holoseče a rozmanitá zemědělská činnost, dobu nezbytnou na vlastní obnovu a rychlost návratu do stavu odpovídajícímu dlouhověkému lesu (pružnost).

Během 30 let obnovy se biota v průměru podobala početností a rozmanitostí dlouhověkému lesu z více než 90 %, druhovým složením pak přibližně ze 75 %. Nicméně úplná spontánní obnova zkoumaného ekosystému si vyžádá ještě další celá desetiletí. Potvrdilo se rovněž, že pohyblivé gildy živočichů působící v něm jako šířitelé semen nebo opylovači vykazovaly vyšší rezistenci (odolnost) a pružnost (rezilienci) než stromy nebo jejich semenáčky. Zdá se tedy, že včely, letouni a plodožraví ptáci hrají na začátku spontánní sukcese na plochách opuštěných rolníky nezastupitelnou úlohu tím, že aktivně řídí návrat stromů a nejsou jen pasivními hráči. Na dobu obnovy druhového složení tamějších společenstev má větší vliv rychlost návratu než jejich odolnost a pružnost. Nevypadá to ale, že by dobu obnovy specifickou pro určitou skupinu mohl vysvětlit jednoduchý mechanismus, jako jsou životní strategie, potravní hladina nebo pohyblivost.

Podle autorů představuje finančně nenáročná přirozená regenerace ploch, kde skončila zemědělská činnost, významný přístup k obnově celé tropické krajiny.

Proč gibraltarští magoti žerou zeminu

Magoti (*Macaca sylvanus*) žijící v Gibraltaru představují jedinou volně žijící populaci opic v Evropě. Podle posledních údajů osídluje tamější skálu na 230 jedinců vytvářejících celkem osm tlup. Primáti lákají k prohlídce známé lokality četné turisty: v roce 2024 za nimi zamířilo na 860 000 zájemců. Přestože je krmení a dotýkání se makaků zakázáno pod pokutou až 4 000 GBP (112 000 Kč), návštěvníci nařízení naprosto běžně záměrně porušují. Opice, které se původně živí rozmanitou rostlinnou potravou a příležitostně hmyzem, se navíc naučily krást turistům jídlo: dokáží kupř. překvapivě rychle rozepnout suchý zip na batohu.

Ekologové pod vedením Jessici Fraterové z univerzity v britské Cambridgi téměř dva roky sledovali, čím se magoti na britském území obklopeném Španělskem živí (*Sci. Rep.*, 16, 13139, 2026). Při prezentaci výsledků zdůrazňují, že téměř pětina potravy konzumované opicemi pochází od lidí. Přitom primáti dostávají každodenně od správců území čerstvé ovoce, zeleninu, ořechy a nejrůznější semena. Pokud jde o potravu dobrovolně či nedobrovolně poskytovanou turisty a v menší míře místními obyvateli, nabídka je široká: zahrnuje mj. slané arašídy, čokoládové tyčinky, chipsy, sušenky, kolu, pomerančový džus nebo těstoviny. Opice si oblíbily zejména zmrzlinu: nejvíce jim chutnají nanuky a kornouty, naopak sorbetu se vyhýbají.

V porovnání s jinými lokalitami nebo dalšími druhy makaků požírají gibraltarští magoti mimořádně často zeminu, zejména terru rosu, jílovitou červenou půdu známou z Afriky a vyskytující se také ve Středomoří. V zimě, kdy na skálu dorazí za makaky méně turistů, klesá konzumace lidské stravy opicemi o 40 % a jejich požívání zeminy o 30 %. Jediná skupina gibraltarských opic, jež nežere hlínu, je před turisty izolovaná.

Vědci se domnívají, že konzumace zeminy představuje reakci na potravu lidského původu, narušující mikrobiální společenstvo trávicího ústrojí primátů a způsobující jim žaludeční potíže a průjemy. Červená zemina jim nejen chrání žaludek, ale také poskytuje potřebné mikroorganismy a minerální látky. Pamlsky získané od lidí makaky přesycují cukry a tuky, ale chybí jim vláknina. Magoti se schopnost požírat zeminu a zabraňovat tak zdravotním potížím postupně učí v tlupě jeden od druhého.

V biomase východoafrické savany dominují traviny, takže je někdy považována za travinný ekosystém, závislý na pravidelném střídání období dešťů a sucha. Podle jiného názoru jde o smíšený lesní a travinný ekosystém.

Foto Jan Plesník

Globální rozsah travinného biomu upřesněn

Travinné porosty poskytují biotop četným endemickým rostlinám a ohroženým živočichům, hrají významnou roli v planetárním oběhu uhlíku a přímo podporují život přibližně 850 milionů lidí. Přesto odhady o jejich rozloze kolísají v širokém rozmezí 3,5–42 % zemské souše, což představuje rozdíl těžko uvěřitelných více než 50 milionů km², tedy pětinašobku plochy Evropy.

Napravit uvedený nedostatek se pokusil mimořádně početný kolektiv výzkumníků, jehož řízení si vzal na starost Andrew J. MacDougall působící na univerzitě v kanadském Guelphu (*Nat. Ecol. Evol.*, 10, 246–257, 2026). Posloužily mu k tomu údaje o travinných ekosystémech založené na družicových snímcích s rozlišením 10 m a zahrnující celkem 504 míst na šesti kontinentech. Data pečlivě ověřilo 157 specialistů z 60 zemí včetně České republiky.

Potvrdilo se, že i nejpřesnější satelitní snímkování zemského krytu / krajinného pokryvu vykazuje významné chyby, a proto by mělo být doplněno expertním hodnocením modelových ploch. Rozdílné odhady rozsahu travinných ekosystémů vycházejí z jejich různých definic,

lišících se mj. pokryvností dřevin. Autoři proto zvolili značně široké rozpětí zahrnující na jednom konci škalu obnažené plochy, kde trávníky zabírají nejméně 5 % celkového rozsahu, a na opačném zalesněné travinné plochy s podílem dřevin 75 %. V tomto pojetí mezi travinné ekosystémy patří také savany, křoviny, pěstované pastviny a tundra.

Badatelé se přiklonili k názoru, že trávníky zabírají 22,8 % zemské souše, což představuje 30,1 milionů km². Jestliže vyjdeme ze zmiňovaného čísla, potom zásobník uhlíku v půdě do hloubky 30 cm může na naší planetě čítat 155,02 petagramů, tj. 155,02 miliard tun.

Podporují letní pobytové tábory kladný vztah mladých lidí k přírodě?

Již v r. 1978 popsal americký vědec Robert Pyle odcizování se člověka přírodě a nazval je vymíráním zkušeností. Pokračující globalizace, narůstání podílu obyvatelstva žijícího ve městech, rozpad, ničení a úbytek původního prostředí a obrovský rozmach informačních a komunikačních technologií vedou k tomu, že děti a mládež si zejména v hospodářsky vyspělých zemích užívají mnohem více času

nad digitálními médii než činnostmi mimo uzavřený prostor, ačkoliv přílišná doba strávená nad obrazovkami může mít negativní důsledky pro jejich psychické zdraví.

Ve Spojených státech tradičně probíhají tři- až pětidenní letní tábory s přenocováním určené pro děti ve věku 5–13 let: obvykle se uskutečňují v odlehlých přírodních lokalitách. Brynu Spielvogelovou a její kolegy z Utažské univerzity v Salt Lake City zajímalo, nakolik ovlivňuje pobyt na letních táborech citový vztah účastníků k přírodě (*People Nat.*, 8, 598–610, 2026). Vyšli přitom z dotazníkového šetření, jehož se zúčastnilo 323 devíti- a desetiletých dětí, které trávily část léta v 35 certifikovaných táborech po celých USA. Vědce rovněž zajímalo, jak dostupné jsou pro ně veřejné zelené plochy v okolí jejich bydliště.

A výsledek? Letní pobytové tábory nabízejí dětem jak zapojení do různých činností v přírodě, tak pocit sounáležitosti s kolektivem a podporují jejich emociální pouto k přírodě. Uvedená zákonitost platí i tehdy, jestliže se po skončení uvedené letní aktivity vrátí do bydliště s omezenou nabídkou zelených ploch.

Využití území v minulosti dopadá na současnou biologickou rozmanitost

Není žádným tajemstvím, že středoevropskou krajinu tvaruje lidské působení již celá staletí mj. nezanedbatelným vlivem na biodiverzitu včetně původních ekosystémů.

Miriam Diezová zaměstnaná na univerzitě ve Stuttgartu se se svými spolupracovníky zaměřila na otázku, jak historické způsoby využívání území i po více než 500 letech dopadají na složení rostlinných společenstev (fytocenóz) v zalesněném území (*J. Veget. Sci.*, 87, e70144, 2026). Pro výzkum si vybrala krajinu ve spolkové zemi Bádensko-Württembersko v jižním Německu obklopující pět hradů a zámků: uvedené plochy se lišily záznamy o využívání území v minulosti.

Vývoj odlesňování autoři zrekonstruovali pomocí archivních záznamů, jako jsou historické mapy, kresby, rytiny a rozmanité písemné dokumenty. Ve zkoumané oblasti uskutečnili rovnou stovku mapování vegetace zaměřeného na všechny cévnaté rostliny. Druhové složení rostlinných společenstev analyzovali několika statistickými metodami včetně shlukové analýzy, přičemž se soustředili na scénáře odlesňování

Kriticky ohrožený asijský tur banteng (*Bos javanicus*) přežívá ve volné přírodě jen díky vzájemně propojeným chráněným územím. Foto Jan Plesník

v minulosti a na vybrané proměnné prostředí, kupř. na nadmořskou výšku a sklon svahu.

Plochy, kde se v minulosti často kácelo nebo vypaloval les, vykazovaly vyšší rozmanitost rostlin a větší odlišnost ve složení fytoocenóz než méně často narušené lesní porosty. Ekologové zjištěný poznatek vysvětlují tím, že častější odlesňování kdysi vytvářelo mozaiku odlišných biotopových plošek, což se promítá také do současné diverzity a složení rostlinných společenstev.

Holubí kompas: všechno je (trochu) jinak

Četní živočichové, jako jsou mořské želvy, žraloci, psi, lososi nebo pěvci, vnímají magnetické pole Země a využívají jej k prostorové orientaci. Nicméně zdaleka nejznámějším příkladem zůstávají holubi domácí (*Columba livia domestica*). Podle dřívějších názorů drobné krystaly magnetitu ve tkáních zmiňovaných živočichů fungují jako střílky kompasu. Později se vědci domnívali, že na magnetické pole reagují fotoreceptorové bílkoviny v sítnici citlivé na modré a ultrafialové světlo, nazývané kryptochromy: uvedený mechanismus by umožňoval mj. migrujícím pěvcům letět správným směrem i za

tlumeného světla během soumraku. Badatelé studující orientaci holubů přišli nedávno s dalším vysvětlením: různá magnetická pole vyvolávají ve vnitřním uchu holubů elektrický proud stimulující nervy vedoucí do mozku.

Zcela jiný přístup k výzkumu navigace holubů zvolili němečtí biologové vedení Clivií Lisowskou z Bonnské univerzity (*Science*, 392, 985-991, 2026). Pozornost totiž věnovali imunitním buňkám obsahujícím železo v podobě feritinu a označovaným jako makrofágy: jejich hlavním úkolem je odstraňovat z organismu odumřelé buňky. U holubů se nejvíce nacházejí v játrech, kde přiléhají k nervovým buňkám. Když je vědci chemicky vyřadili z činnosti, holubi ztratili schopnost se orientovat za zatažené oblohy, protože nemohli využít polohu Slunce.

Autoři nové práce jsou přesvědčení, že superparamagnetismus, který dávají do souvislosti právě s holubími jaterními makrofágy, může citlivost některých materiálů, v našem případě feritinu, na magnetické pole výrazně zesílit. Budoucí výzkum by měl ověřit, zda se obdobný mechanismus uplatňuje také u letounů, rypošů (pozoruhodných v podzemí žijících afrických hlodavců

vytvářejících společenství strukturou podobné včelám nebo mravencům) nebo žraloků.

Kolik ohrožených druhů mohou chránit globální cíle péče o biodiverzitu?

Mezinárodní společenství si stanovilo za cíl chránit do r. 2030 prostřednictvím Úmluvy o biologické rozmanitosti, resp. jejího Kchun-mingsko-montrealského globálního rámce pro biologickou rozmanitost (KMGBF), a Úmluvy OSN o mořském právu (UNCLOS) včetně Dohody o ochraně a udržitelném využívání mořské biologické rozmanitosti v mezinárodních vodách 30 % souše, vnitrozemských vod a pobřežních a mořských ekosystémů. Připomeňme v této souvislosti, že k 1. 6. 2026 se územní ochrana na Zemi vztahovala podle oficiálních údajů na 17,33 % souše a vnitrozemských vod a 9,79 % moře, mezinárodní vody nevýmáje.

Jak upozorňují Čchien-šuo Zhao z univerzity v čínském Čching-tau a Mark J. Castello působící na Severské univerzitě v norském Bodu, uvedený cíl nevymezuje, kolik druhů jako absolutní číslo nebo jaký jejich procentuální podíl by měl být chráněn před vymřením, tedy vyhubením nebo vyhynutím, právě prostřednictvím chráněných území (*Ecography*, e08130, 2026). Jejich rozbor se proto soustředil na 77 880 druhů osídlujících všechny tři uvedené typy prostředí. Údaje o jejich rozšíření poskytly uznávaný červený seznam globálně ohrožených druhů, publikovaný několikrát ročně Mezinárodní unií ochrany přírody (IUCN). Je potřebné zdůraznit, že jsou v něm uvedeny nejen taxony hodnocené jako obecně ohrožené, tedy kriticky ohrožené, ohrožené a zranitelné, ale i další, kterým vymření nehrozí, ale které byly vyhodnoceny podle kritérií pro zařazování druhů do červených seznamů. Aktuální data o chráněných územích poskytla v globálním měřítku uznávaná Světová databanka chráněných území (WDPA) spravovaná Programem OSN pro životní prostředí (UNEP) a IUCN.

Jestliže bychom chránili 50 % plochy naší planety, jak mj. navrhoval polyhistor Edward Wilson, označovaný za Darwina 20. století, poskytli bychom územní ochranu všem zmiňovaným taxonům flóry a fauny. Desetina rozlohy Země pod územní ochranou by mohla dát šanci na přežití 58 % těchto druhů. Obě tvrzení ale platí za předpokladu, že by se zákonná ochrana vztahovala na pro ně optimální plochy. Za této podmínky

by odsouhlasených 30 % souše a 30 % moře chránilo nanejvýš 30 % analyzovaných druhů.

Na druhou stranu by desetina plochy Země mohla, pokud by spadala do chráněných území, zabránit vymření 80 % nejvíce ohrožených druhů. K tomu připočteme, že 30 % uvedených optimálních ploch se v současnosti nachází stále ještě v oblastech s minimálním vlivem lidské civilizace. Oba badatelé na základě uvedených poznatků připomínají, že územní ochrana nejvhodnějších ploch by ovlivnila nejvíce druhů a že uvedený přístup by mohl být lepším cílem péče o biologickou rozmanitost než jen celkový globální rozsah chráněných území. ■

Jan Plesník

MEDAILONEK

David Attenborough: muž, který několikrát předběhl dobu

Příroda je zdrojem veškerého skutečného poznání. Má svou vlastní logiku, vlastní zákony, nemá žádný účinek bez příčiny ani vynález bez nutnosti.

Leonardo da Vinci:
Codex Atlanticus (1452–1519)

V mlžném lese plném zářivé vegetace si hraji dvě mladé horské gorily s příslušníkem poddruhu *Homo sapiens sapiens*. Po chvíli se k nim přidá matka obou mláďat, až dosud nadměru pozorně sledující chování svých potomků. Oním člověkem moudrým moderního typu nebyl nikdo jiný než David Attenborough. Již tehdy bylo zřejmé, že svou činností plně dostojí výše uvedené taxonomické klasifikaci nás lidí. Pojďme si proto přiblížit podrobněji životaběh chlapíka, jenž podle všeobecně rozšířeného mínění ukázal v nejlepším smyslu široké veřejnosti přírodu, zejména živou, dokonaleji a poutavěji než kdokoli jiný před ním.

I náhodný uživatel hromadných sdělovacích prostředků si nemohl nevšimnout, že David Attenborough oslavil 8. května 2026 sté narozeniny. Londýnský rodák tak přišel na svět ve stejném

roce jako britská panovnice Alžběta II. Narodil se jako prostřední ze tří bratrů, přičemž i jeho sourozenci bezpochyby stojí za zmínku. Starší Richard propadl kouzlu filmového plátna. Ze snaživého herce účinkujícího v řadě známých snímků se stal uznávaným režisérem: za příběh o legendárním indickém politikovi a mysliteli Gándhím získal hned dvě zlaté sošky americké Akademie filmového umění a věd – známé Oscary. Nejmladší John Michael si zvolil dráhu manažera: řídil mj. automobilku Rolls-Royce nebo zastoupení firmy Alfa Romeo ve Spojeném království.

David jako chlapec nosil domů ve velkém nejrůznější přírodniny, od hmyzu přes zkameněliny až po horniny a minerály. Není divu, že získal stipendium na proslulé univerzitě v Cambridge, kde absolvoval jak zoologii, tak geologii. Po službě u Britského královského loďstva se živil jako redaktor naučných textů pro děti. U této práce ale vydržel jen krátce a v roce 1950 se ucházel o místo producenta rozhlasové stanice British Broadcasting Corporation, známější pod zkratkou BBC. I když nebyl přijat, naštěstí jak pro stanici, tak Attenborougha samého zaujal jeho životopis vedoucí televizního zpravodajství, které bylo v té době v plenkách. David podal novou přihlášku, napodruhé uspěl s tím, že bude mít na starosti vzdělávací programy. Šlo bez nadsázky o odvážný životní krok. Dnes to zní neuvěřitelně, ale sám – ostatně jako tehdy většina Britů – doma televizní přístroj vůbec neměl a do té chvíle viděl pouze jediný televizní pořad. Nezapomínejme, že v roce 1950 si mohli zájemci naladit BBC na obrazovce pouze 30 hodin týdně.

V BBC zpočátku produkoval vědomostní kvízy o přírodě nebo nejrůznější diskusní pořady. Někdy v oněch dnech se zrodil v hlavě nového zaměstnance nečekaný nápad: změnit podobu přírodovědných pořadů. Přednášející ve studiu, občas přerušovaný záběrem na fotografii nebo obrázek – takový byl do té doby jejich obvyklý formát. Vyrobil proto třídílný pořad nazvaný Zákonitosti zvířat. Bionomické charakteristiky živočichů, jako je maskování či námluva, ukázal divákům přímo v londýnské zoologické zahradě. Chovatelské zařízení v Regent's Parku umně těžilo z postavení Spojeného království jako vládce rozlehlé koloniální říše rozprostírající se na všech lidmi trvale osídlených kontinentech. Může se tudíž pochlubit mj. tím, že hostilo největší počet vědě známých druhů savců a spolu se zahradami v San Diegu a západním Berlíně

nabízelo návštěvníkům nejširší druhové spektrum chovaných živočichů.

Další, možná ještě významnější přelom ve vývoji přírodovědných televizních pořadů přišel v roce 1954, kdy Attenborough začal natáčet seriál dokumentárních snímků Zoo Quest. Vydával se v ní do různých oblastí po celém světě, přibližoval divákům jejich faunu, dokumentoval odchyt vybraných druhů pro londýnskou zoo a ukázal je již chované v Regent's Parku. Ačkoliv mělo ještě uplynout více než deset let, než BBC začne vysílat v barvě, vydupal si tehdy mladý producent, že pořad bude natáčen v barvě a že dostane do terénu lehčí kameru. Mimochodem, obsluhoval ji pražský rodák, ještě o dva roky mladší Charles Lagus. V dnešní době by se obdobná série pokračující až do roku 1963 natočit již nemohla: zoologické zahrady se snaží snížit dovoz zvířat z volné přírody na nejmenší možnou míru a rozmnožovat je přednostně v lidské péči. V jednom z dílů jeho moderátor, kurátor plazů v londýnské zoo, onemocněl záhadnou tropickou chorobou a Attenborough za něj musel chtě nechtě zaskočít. Úkolu se zhostil navýsost úspěšně: dokázal totiž i poměrně složité věci podat srozumitelně a přesvědčivě. Do té doby ho šéfové BBC na obrazovku záměrně nepouštěli – prý měl příliš velké zuby. Právě uvedený cyklus vyhoupl nápaditého dokumentaristu mezi špičky oboru, odkud již nikdy neměl sestoupit.

Další životní etapu slavného popularizátora můžeme označit za manažerskou. V BBC stál u zrodu druhého programu od roku 1967 vysílaného plně v barvě: vtiskl nu širokou obsahovou nabídku včetně dnes již kultovního seriálu skečů Monty Pythonův létající cirkus. Díky tomuto nepopíratelnému úspěchu povýšil na programového ředitele obou kanálů BBC. Protože jsem měl možnost určitou dobu pracovat jako externí redaktor zahraniční rubriky redakce zpravodajství Československé, později České televize, plně se ztotožňuji s názorem, že to, co vidíme na obrazovce, často představuje onu pověstnou sedminu ledovce vyčnívající nad mořskou hladinou. V roce 1972 Attenborough odmítl lákavou, lukrativní nabídku stát se opravdovým bossem se vším všudy – generálním ředitelem celosvětově uznávané stanice. Naopak, o rok později se vrátil k tomu, co uměl nejlépe a co jej vysloveně naplňovalo – k tvorbě přírodovědných pořadů.

Třináctidílný seriál Život na Zemi, jež mohli diváci BBC sledovat od roku 1979, se stal opravdovým přelomem v prezentaci přírody na televizních obrazovkách a dodnes se o něm učí na katedrách

televizní žurnalistiky po celém světě. Také v tomto případě Attenborough hodně zarískoval. Cyklus totiž přišel na milion GBP, což tehdy byla astronomická částka: průměrný měsíční plat ve Velké Británii v roce 1976 dosahoval necelých 200 GBP. Ale investice, na níž s podílely i americké televizní stanice, se vyplatila, a to hodně. Na nejnovějších vědeckých poznatcích David ukázal lidem před obrazovkami prostřednictvím názorných srozumitelných příkladů vznik a vývoj života na naší planetě. Při tvorbě seriálu najeli jeho autoři 2,1 milionu kilometrů a zavítali na 100 míst rozložených ve 49 zemích, přičemž nafilmovali celkem 650 druhů a poddruhů. Nechyběly mezi nimi ani v úvodu článku zmiňované gorily horské (*Gorilla beringei beringei*): Attenborough se mohl připojit k Dianě Fosseyové, již delší dobu zkoumající uvedené pozoruhodné lidoopy v jejich přirozeném prostředí ve rwandském národním parku Volcanos. V současnosti si obdobný zážitek může dovolit i šetrivý pražský středškolský pedagog, ale tehdy šlo o úplnou senzaci. Podle střízlivých odhadů Život na Zemi sledovalo doslova po celém světě na 500 milionů zájemců, což na konci 70. let 20. století představovalo více než desetinu celého lidstva. A ještě jeden primát si dnes už klasický seriál připsal: vůbec poprvé byl zpracován počítačově, i když počítače tehdy zabíraly velké místnosti a vstupovalo s k nim v bílých pláštích a domácí obuvi.

Nika, kterou si pracovitý a nápady hýřící Angličan postupně vytvořil, zahrnovala kromě celé řady jednotlivých filmů také další seriály přírodovědných snímků: za všechny jmenujme alespoň Živou planetu, Zázraky života, Soukromý život rostlin, Modrou planetu – historii oceánů, Život savců, Svět přírody nebo Zmrzlou planetu. Jak sám tvrdil, osm dekad se procházel po světě a sledoval nejužasnější věci. Ani vývoj záznamové techniky mezitím nezahálel. Zatímco na začátku jeho kariéry dopravovaly kamerové vybavení na místo natáčení nákladní automobily nebo dodávky, dnes stejnou službu obstará přístroj, jenž se vejde do kapsy.

Ještě jeden viditelný posun v Attenboroughově tvorbě nelze přehlédnout. Zatímco zpočátku vyprávěl o kráse a pozoruhodnostech světa, který nás obklopuje, na jehož vzniku se člověk nepodílel, ale je na něm existenčně závislý, později začal výmluvně ukazovat, jak moc jej ohrožujeme a jak jej systematicky ničíme. Stejně jako jeho nedávno zesnulá krajanka Jane Goodallová se stal neúnavným nedogmatickým advokátem přírody a zdravého životního prostředí, který z výšin svého ega nepoučuje

David Attenborough ve svých pořadech skloubil nejnovější vědecké poznatky, postupy hromadných sdělovacích prostředků a výzvy k rozumné ochraně přírody a obecněji životního prostředí. Foto BBC Studios

V roce 1956 mohli diváci díky Davidu Attenboroughovi spatřit na televizní obrazovce proslulé varany komodské (*Varanus komodoensis*). Foto Jan Plesník

neznalé, ale který již stihl ovlivnit miliony lidí přitažlivým propojením vědy, hromadných sdělovacích prostředků a péče o přírodní a krajinné dědictví. Stejně poutavě – a možná ještě lépe – jako o přírodě vypráví před kamerou,

o ní vytříbeným a košatým jazykem píše v celé řadě svých knih.

Neuvěřitelně sté narozeniny oslavil David Attenborough v plném pracovním nasazení.

Je jen těžko k uvěření, že v něm nezpomalil, a to přesto, že mu srdce hlídá kardiostimulátor a oba kolenní klouby má umělé. V chystaném seriálu BBC Tajemná zahrada vykreslí svět flóry a fauny typických zahrádek a předzahrádek britských domů. V poslední době se stále intenzivněji věnuje ochraně největšího souvislého globálního ekosystému – světového oceánu.

Dovolte mi dvě poněkud osobní poznámky. V lednu 2011 pořádala Britská ekologická společnost a instituce státní ochrany přírody Natural England v londýnském Domě Charlese Darwina konferenci o přizpůsobování ochrany přírody měnícímu se podnebí, na niž jsem byl pozván jako přednášející. Na večeři ke stolu s námi usedli hned čtyři muži, které britská královna povýšila za zásluhy o rozvoj vědy nebo ochrany životního prostředí do šlechtického stavu: John Lawton, Robert May, Robert Watson a David Attenborough. I když se přívlastek charismatický stal v dnešní době do té míry nadužívaným, že značně devalvoval, mohu jen potvrdit, že posledně jmenovaný je ve skutečnosti ještě charismatičtější než na obrazovce televizního přístroje, počítače nebo mobilního telefonu. Nejen proto si jeho mimochodem a s humorem vyřčená doporučení pamatují dodnes.

V dubnu 2020, tedy v prvním covidovém roce, jsem pro českou verzi Netflixu pořizoval titulky k několika dílům Attenboroughova seriálu Naše planeta. V jednom z nich doprovázely optimistický text o růstu lidské populace ilustrační záběry katalánské tradice vytvářet z akrobatů oděných do pestrých dresů živé věže (castells), mimochodem zapsané jako nehmotné dědictví UNESCO, a očištění rituálu hinduistů v řece Ganze. Po premiéře se musel starý, přirozeně moudrý pán veřejně kát a Kataláncům a Indům se omluvit za to, že je necitlivě spojil s tím, čemu realisté říkají demografické tsunami. Služebně starší hoši (eufemismus pro mazáky) z mé čtyřbyřekli jen: „Přeháňka.“

Jistě nebudeme sami, kdo nejznámějšímu popularizátoru přírodních věd a ochrany přírody s podmanivým hlasem a neuvěřitelnou pracovitostí, nositeli 32 čestných doktorátů z univerzit Spojeného království popřejí u příležitosti jeho trojiciferného životního jubilea do dalších let pevně zdraví, neutichající elán, nehrané člověčenství, a hlavně ještě mnoho chvil v jím tolik milované a obdivované přírodě. Multos annos! ■

Jan Plesník

Sandstone rock formations in the Kokořínsko/Kokořín Region-Máchův kraj/Mácha's Country Protected Landscape Area. Photo by Ladislav Pořízek

SUMMARY

Pořízek L.: 50 Years of the Kokořínsko – Máchův kraj/Kokořín Region-Macha's Country Protected Landscape Area

The Kokořínsko/Kokořín Region displays unique landscape character/scenery. It is characterized by a highly rugged terrain featuring deep valleys, sandstone rock formations, and specific microclimatic conditions. The geological foundation consists of Upper Cretaceous sandstones. In addition to the sandstones, Tertiary neovolcanic rocks also define the character of the area. The landscape of the Kokořínsko/Kokořín Region shows a long history of human settlement. Archaeological finds beneath sandstone overhangs document an intense human presence as early as the Mesolithic period. The main cause of the decline in biodiversity was a radical change in land management following the expulsion of the German population after 1945 and the subsequent collectivization of agriculture in rural areas. The abandonment of hard-to-reach sloping pastures, terraced fields, and the flat areas of smaller valleys led to these areas becoming overgrown with forest. The changes also affected the hydrological regime, particularly in the Pšovka River Basin. In 1976, the Kokořínsko/Kokořín Region Protected Landscape Area (PLA)

was established in the Central Bohemian and North Bohemian regions. In 1992, there were only 5 Nature Reserves (NRs) and Natural Monuments (NMs) within the PLA; subsequently, thanks to the efforts of the PLA Administration, the network of NRs and NMs grew to 21 by 2014. Subsequently, effective September 2014, the original Kokořínsko/Kokořín Region PLA (276 km²) was expanded into its current form, the Kokořínsko/Kokořín Region-Máchův kraj/Mácha's Country PLA (410 km²). The strategic framework for the PLA's protection, conservation and management is the Management Plan for the PLA, which defines the necessary general and specific measures. The current landscape faces intense anthropogenic pressures on both local and global scales, which manifests itself in the region primarily as widespread desiccation of the landscape. The key solution for preserving the natural values of the Kokořínsko/Kokořín Region is comprehensive landscape revitalization/restoration and protection focused on restoring landscape features, water retention, and supporting biodiversity. This requires building and modification of pools and wetlands, the restoration of fishponds, the planting of tree-lined avenues/alleys and hedgerows, and the establishment of flowering meadows. Nature conservation efforts aimed at the public must combine making the landscape physically accessible with clearly justified restrictions, e.g. the effective communication of legal prohibitions on entry. ■

Neumannová B. & Štefl L.: What Are Urban Greenery Studies?

Greenery plays an exceptionally important role in the urban environment, and its value extends far beyond its aesthetic benefits. On the contrary, it has a fundamental impact on residents' daily quality of life/well-being as well as the overall state of the environment in a given area. Individual trees, groups of trees, tree-lined avenues, park areas, gardens, and other vegetation elements and green spaces contribute to the creation of a healthier, more pleasant, and more sustainable environment, which is crucial especially in today's world characterized by increasing urbanization and the significant impacts of ongoing climate change. A conceptual and systematic approach to urban greenery/urban green space management is absolutely essential for maintaining the optimal condition of urban green spaces and ensuring their successful development. The urban green space system encompasses public, reserved, and private green spaces. The very existence and functionality of the system have a fundamental impact on the quality of living standards and the ability of settlements to adapt to the effects of a changing climate. The main objective of the urban green space system study is to establish an interconnected and functional system of green areas within built-up areas and developable areas that is also integrated with the surrounding landscape. In most cases, nearly two-thirds of the urban green space total area in the Czech Republic is owned by the respective municipalities. Therefore, local governments thus play a pivotal role in the management, planning, and development of urban green spaces. A total of 122 applications for the elaborating studies, valued at over CZK 194.5 million (EUR 8 million), were funded from the Nature Conservation Agency of the Czech Republic Project Scheme, with 95% of this amount coming from the European Union. ■

Pešout P.: Should the State Own Protected Areas?

In the Czech Republic, there has recently been discussion regarding the appropriate extent of state ownership of protected areas, or rather, the management of the areas by State Nature Conservancy authorities. Although ensuring conservation through the direct exercise of property rights is one of the most economically demanding forms of nature conservation, in many cases it is the most

Importance of urban greenery/green spaces increases in relation to climate change. Photo by Jan Retter

Božídarské rašeliniště/Božidar Peat-bog National Nature Reserve. Photo by Pavel Pešout

effective tool. However, this is particularly true when State Nature Conservancy authorities are directly responsible for managing state property. Today, the direct exercise of property rights by State Nature Conservancy authorities is primarily governed by the Act on Nature Conservation and Landscape Protection (ANCLP). Nevertheless, the targeted acquisition of areas of natural value into state ownership has historical roots dating back to the land reform of the First Czechoslovak Republic (the term used for the

former Czechoslovakia in 1918 – 1938). The need to keep significant protected areas in state ownership was also taken into account during the privatization of state land and in church restitutions. From a nature conservation perspective, the fundamental reasons why the state should own land include the ability to exercise property rights in landscape management, in nature restoration, and to ensure the protection of the most scientifically valuable areas requiring special management measures that private owners

Individual protection of regenerating oak trees in a pasture grove in the the České středohoří/Central Bohemian Uplands Protected Landscape Area. Photo by Jakub Kyselovič

are unwilling or unable to provide. State ownership of significant Specially Protected Areas enables State Nature Conservancy authorities—provided they are authorized to manage this state property—to effectively provide appropriate protection, conservation and management without the administrative costs associated with recurring negotiations with landowners and without the need to provide annual compensation for losses resulting from restrictions on land use. ■

Kyselovič, J.: The Pasture Grove below Brník Hill in the České středohoří/ České středohoří/ Central Bohemian Uplands

The Oblík–Srdov–Brník Site of European Importance (SEI, pursuant to Act No. 114/1992 on Nature Conservation and Landscape Protection, as amended later, the term for Site of Community Importance, SCI, later Special Area of Conservation, SAC, under the European Union's Habitats Directive) is located in the Lounské středohoří/Louny Uplands in the southwestern part of the České středohoří/Central Bohemian Uplands Protected Landscape Area (northern Bohemia). The grove below Brník Hill is the only continuous forest within the entire SEI/SAC. It was likely originally a coppice forest. According to indicative sketches, the forest was previously surrounded

on all sides by pastures. After traditional management practices had been abandoned, many non-forested areas began to become overgrown with self-sown trees. The stand became significantly denser, eventually forming a completely closed by canopy and dark forest. In 2021, the Nature Conservation Agency of the Czech Republic reached an agreement with the forest owner—the municipality of Libčeves—that the forest below Brník Hill would become an experimental site for the restoration of an open pasture forest grove aiming at supporting, inter alia, the conservation target of the SEI/SAC—the Jersey tiger (*Euplagia quadripunctaria*). Following the amendment to the Forest Act coming into force in 2026, the forest owner's consent will suffice for the implementation of forest grazing. Preparatory measures included the removal of undergrowth, the harvesting of young trees, felling of oaks “to a high stump” (*a tree trunk intentionally left standing after a tree has been felled or broken*), and the “pollarding” of oaks. Since 2022, a herd of 100 to 150 sheep has been grazing annually on the cleared area. In terms of the total number of species from the monitored groups, significantly higher species richness was consistently found in the managed area than in the control one where no intervention took place. Thus, the restoration of the forest's open character and the introduction of grazing management led to greater species diversity. ■

Pánek M., Kočárková T. & Koberová Z.: A Return to Traditional Forest Management Practices

Open forests is a habitat just at the boundary between forest and the open landscape. Their value is based not only on the presence of trees, but also in the abundance of light, warmth, and space for the herbaceous layer. Such conditions in the landscape have been created since time immemorial by large grazers, a function later taken over by humans themselves when they began to systematically use the forest and manage it for their own benefit. The integrated LIFE One Nature project made it possible to verify under what conditions these management measures can once again function in current nature conservation while also offering forest owners and managers an alternative management approach. The LIFE One Nature project tested coppicing in the Hodonínská Důbrava/Hodonín Oak Grove and Karlštejn–Koda Sites of European Importance (SEI, pursuant to Act No. 114/1992 on Nature Conservation and Landscape Protection, as amended later, the term for Site of Community Importance, SCI, later Special Area of Conservation, SAC, under the European Union's Habitats Directive). Combining regeneration from coppice shoots and maintaining selected mature trees in the habitat, known as “reserved trees” have been applied there. The target state is similar at both sites: an open, age- and spatially diverse stand. A supplementary measure was the removal of litter. Forest grazing was gradually introduced in several SEIs/SACs. Sensitively adjusting the grazing regime to the specific site proved to be key. Monitoring was provided at all sites. Properly managed coppicing and forest grazing can positively influence herbaceous layer diversity and support light-demanding species. These measures are also supported by the amendment to the Forest Act entering into force in January 2026. ■

Mašková R., Beranová J., Kudláčková L. & Trnka M.: Vegetation Classification from the Perspective of Fire Prevention

The growing threat of wildfires in the Czech Republic due to climate change requires a reassessment of current practices for fire risk classification and prevention. Instead of subjective estimates, it is advisable to introduce a standardized method for assessing vegetation in terms of its flammability and potential functioning during a fire. Fuel models make it possible to predict vegetation functioning once a fire has started and the vegetation is burning. The classification

of vegetation cover into fuel models serves as the basis for decisions regarding intervention tactics and the need for staff and resources, and thus aids the Fire Rescue Service in planning interventions. The significance of fuel models result from their ability to simplify the highly complex vegetation cover into functional units that can be used for mathematical modelling. The key parameters defining each fuel model are a synthesis of vegetation characteristics that influence burning. A layer of fuel models for the Czech Republic as a whole was developed at a high spatial resolution of 30×30 meters, which allows for capturing the fine mosaic of the Czech Republic's landscape. Under conditions in the Czech Republic, 23 basic fuel models were identified. In conclusion, it is important to reiterate that in the vast majority of cases, humans are responsible for the outbreak of fires in Czech Republic's nature and the landscape; therefore, it is not just about the "fuel" in the landscape, but primarily about how humans behave themselves there. ■

Hanzalíková K.: The Overlooked Issue of Anticoagulant Rodenticides in Nature in the

As proved by findings from abroad studies, results from the Czech Republic and Slovakia confirm that the majority of examined cadavers of wild carnivorous birds display anticoagulants. Of the 100 bird cadavers tested for anticoagulant rodenticides, 84% were positive. Potentially lethal concentrations were found in 22 individuals, including individuals of Specially Protected Species. Warfarin was not detected in any of the samples; brodifacoum was the most frequently detected and had the highest concentrations, followed by bromadiolone, while difenacoum was detected at lower levels and frequencies. The findings provide relevant information to veterinarians, wild animal rescue & rehabilitation centres, and the public, reflecting the current state of the environment and highlighting potential health hazards for both humans and wildlife. ■

Šichmanová K.: Best Practices in Nature Conservation Communication

Neither the preservation of the natural values of protected areas nor the restoration of nature can succeed without communication and cooperation between State nature Conservancy authorities' officials and local landowners, farmers, and site managers. The LIFE One Nature project has focused intensively on the topic. Generalizations of communication practices,

Return of brown bears (*Ursus arctos*) to the Šumava/Bohemian Forest Mts. National Park has not been currently realistic possibility. Photo by Berndt Fischer

combined with the practical experience of the Nature Conservation Agency of the Czech Republic's staff, were incorporated into the methodology titled "Best Communication Practices in Nature Conservation." A key aspect of understanding is establishing and maintaining trust among stakeholders and creating an open space for dialogue. The fundamental principle upon which successful cooperation is based, is a personal approach to the landowner or land manager. Management in Specially Protected Areas is always related to explaining the purpose and appropriate methods of implementation; therefore, it is necessary to clearly communicate to the landowner or land manager what, why, and how protection, conservation or management is needed. One approach is the "win-win" approach, which outlines four phases of negotiation that can help achieve a "win-win" solution. In the first phase, it is crucial for each party to clarify its most important interests and objectives. The second phase involves mutually exploring the interests of both parties and the possibilities for reaching the consensus, i.e. agreement. A proven method is the principle of active listening. The third phase deals with the conclusion of the agreement. Finally, it is necessary to ensure that the agreement is carried out through to completion. Sharing positive experiences with State Nature Conservancy authorities can subsequently stimulate interest among other landowners and managers. ■

Starý M.: Who Is the Most Beautiful in the Šumava/Bohemian Forest Mountains?

The questionnaire survey focused on how people in the Šumava/Bohemian Forwest Mountains perceive large vertebrates and coexistence with them. The aim of the survey was to determine the popularity of the main species and to map and describe people's emotions. All of this was assessed among a random sample of locals and visitors within the Šumava/Bohemian Forest Mts. National Park. The survey was conducted by PPM Factum Research during the summer vacation of 2025. The Gray wolf (*Canis lupus*) is unquestionably the strongest symbol of Šumava/Bohemian Forest Mts.' nature. For many, the relationship is contradictory. Conversely, the least controversial representative of large animals in the Šumava/Bohemian Forest Mts. is no doubts the Eurasian lynx (*Lynx lynx*). The overwhelming majority of both locals and visitors do not feel fear at the prospect of encountering a lynx. On the other hand, the Elk (*Alces alces*), in American English called the moose, could be boldly described as "the unknown." Most visitors are completely unaware that the large big ungulates occur in the Šumava/Bohemian Forest Mts. In contrast, the Brown bear (*Ursus arctos*) evokes strong and predominantly negative emotions. Both residents and visitors consider the bear a dangerous animal. Therefore, attitudes toward a potential return

of brown bears to the Šumava/Bohemian Forest Mts. are therefore negative. The European bison (*Bison bonasus*) was assessed as the last large animal. Approx. 50% of residents agree with its potential return to the wild. By an overwhelming majority, the most frequently cited source of information for both residents and visitors was friends and other people. Visitors actively seek out information, primarily at visitor centres and online. Regular surveys are an important part of the Šumava/Bohemian Forest Mts. National Park Administration's activities; the findings are essential for effective communication with, education of raising awareness among the public. ■

Zajíček, P.: Revived Treasures from the Karel Absolon's Archive

Archives often include materials that have been neglected for decades but can now be of inestimable value. One example is the Karel Absolon's Memorial located in the Dietrichstein Palace of the Moravian Museum in Brno, which contains a collection of items from his private study, an extensive library, personal belongings, paintings, instruments, and more. The files harbouring diverse materials such as photographs, illustrations, maps, and manuscripts are of immense value and significance. Numerous experts and journalists have conducted research in the archive. Many other valuable archival items and documents have been discovered there, many of which were previously

considered lost. The discovery of two original illustrative paintings by the world-renowned painter and illustrator Zdeněk Burian was particularly extraordinary. Among the unique finds is a collection of eight original cabinet photographs of the bottom of Macocha/Stepmother Abyss (the Moravský kras/Moravian Karst), created in the late 19th century by Adolf Podroužek. The Memorial also managed to track down what is likely the oldest photograph of the Moravský kras/Moravian Karst. The discovery of a double X-ray photograph of the Šipka Neanderthal jaw was completely surprising. Recently, correspondence between Jindřich Wankl and other persons was found, as well as the long-sought correspondence between Karel Absolon and Eduard Štorch. A collection of handwritten reports on the progress of research in various caves of the Moravský kras/Moravian Karst was also very valuable. Also significant is Absolon's typescript of his forthcoming book "The Moravský kras/Moravian Karst". It is likely that Karel Absolon's archive contains many more unique archival documents. ■

Herich, P.: National Park Zoning as a Troubled Legacy for the Future

The reform of National Parks in Slovakia is currently being finalized through zoning schedules and management plans for some National Parks. The reform must be completed if we wish to access the associated

European Union funds, but it is at the same time essential to see it through, particularly to harmonize the scope of competencies and ensure their effective and consistent use by National Park Administrations across Slovakia. The approved zoning is also linked to the demarcation of state-owned land in favour of separate legal entities—the above National Park Administrations. While five national parks have already undergone the zoning process, the Slovak oldest Tatra Mts. National Park and the Nízke Tatry/Low Tatras Mts. National Park, along with Malá Fatra Mts. and Poloniny mts., have been still in the process of elaborating the documents and approving them. In general, it can be stated that the legislative protection of National Parks' territories, ensured through the designation of individual protection zones, will be stronger than before. However, certain pressing issues require greater attention and stricter corrective measures, which can still be avoided at this stage. Otherwise, persistent and gradually "compounding" management problems may arise in some important, popular, and frequently visited parts of the National Parks. These will require ever-increasing attention and costs, will deplete the capacity of the National Park staff over the long term, and may irreversibly damage and destroy the unique natural and biocultural heritage of National Parks in Slovakia. ■

KONTAKTY NA AUTORY:

Klára Čámská

AOPK ČR,
vedoucí Oddělení péče
o terestrické ekosystémy
klara.camska@aopk.gov.cz

Karel Drbal

Správa jeskyní ČR,
vedoucí Chýnovské jeskyně
drbal@caves.cz

Martin Dušek

šéfredaktor časopisu Ochrana přírody
martin.dusek@aopk.gov.cz

Jonáš Gaigr

AOPK ČR,
Oddělení sledování stavu
druhů živočichů
jonas.gaigr@aopk.gov.cz

Kateřina Hanzalíková

Veterinární univerzita Brno
katerina.hanzalikova@gmail.com

Veronika Havlíčková

AOPK ČR,
Oddělení projektů
s mezinárodní účastí
veronika.havlickova@aopk.gov.cz

Pavel Herich

speleolog a environmentalista
herich@speleodd.sk

Jakub Kyselovič

AOPK ČR,
RP SCHKO České středohoří
jakub.kyselovic@aopk.gov.cz

Radka Mašková

Ústav pro výzkum lesních ekosystémů
radka.maskova@ifer.cz

Brigita Neumannová

AOPK ČR,
Oddělení obecné ochrany přírody
brigita.neumannova@aopk.gov.cz

Michal Pánek

AOPK ČR,
Oddělení péče o terestrické
ekosystémy
michal.panek@aopk.gov.cz

Pavel Pešout

AOPK ČR,
ředitel Sekce ochrany přírody a krajiny
pavel.pesout@aopk.gov.cz

Jan Plesník

AOPK ČR,
poradce pro mezinárodní vztahy,
Samostatné oddělení vnějších vztahů
jan.plesnik@aopk.gov.cz

Ladislav Pořízek

AOPK ČR,
ředitel RP SCHKO Kokořínsko –
Máchův kraj
ladislav.porizek@aopk.gov.cz

Martin Starý

Správa národního parku Šumava,
náměstek ředitele
martin.stary@npsumava.cz

Kateřina Šichmanová

AOPK ČR,
Oddělení péče o terestrické
ekosystémy
katerina.sichmanova@aopk.gov.cz

Helena Šmolková

AOPK ČR,
Samostatné právní oddělení
pro veřejnou správu
helena.smolkova@aopk.gov.cz

Lukáš Štefl

ateliér Šteflovi s.r.o.
info@ateliersteflovi.cz

Petr Zajíček

Správa jeskyní ČR,
Oddělení péče o jeskyně
zajicek@caves.cz